СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 206. Джерзи Сіти, Н. Дж., вівторок, 4 вересня, 1934. VOL. XLII. No. 206. Jersey City, N. J., Tuesday, September 4, 1934. THREE CENTS.

ТКАЛЬНИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ

650,000 РОБІТНИКІВ УМІШАНІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО В СТРАЙК.

ВАШИНҐТОН. — Уряд юнії „Юнайтид Текстил Воркерс" подав до відома, що до страйку робітників бавовняних ткалень приступають іще робітники ткалень вовни.

Ці останні приступили до страйку, коли власники ткалень відмовилися піти з ними на переговори за умовини праці.

Супроти цього, що рівночасно збираються на страйк 250,000 робітників бавовняного кравецького промислу в Шікаґо, страйк може легко захопити безпосередньо до міліона робітників. Одначе з них на страйк по правді вийде не більше, як 40 процентів, бо решта й так не працює через недостачу замовлень у фабриках.

Як в інших страйках, так і в цьому комуністи збираються пекти печенню для своєї партії. Супроти цього центральний страйковий комітет видав до місцевих юній осторогу перед цею роботою комуністів та радить їм покласти кінець комуністичним заходам.

З полудневих стейтів місцеві юнії доносять про горячкові приготування до страйку. Рівночасно фабриканти пускають пропаґанду, що багато робітників на страйк не піде.

ФАБРИКАНТИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДОПОМОГИ СТРАЙКАРАМ.

ШІКАҐО. — Товариство Фабрикантів у стейті Илинойс вислало до уряду публичний протест проти давання допомоги з федеральних фондів робітникам бавовняного промислу, що виходять на страйк.

Фабриканти кажуть, що давання такої допомоги викликує промислову війну.

ДОПОМОГОВІ ФОНДИ ВИЧЕРПУЮТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН.—Адміністрація федеральної допомоги обчисляє, що їй буде треба коло 600 міліонів долярів, щоб докінчити фіскальний рік, себто дотягнути федеральну допомогу до січня 1935 р.

Як тільки конґрес збереться, адміністрація зажадає від нього відповідної ухвали.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА.

ПІКСКИЛ (Ню Йорк). — Коло стації залізниці Ню Йорк Сентрал у Круґерс наїхав у пятницю рано один пасажирський поїзд на другий. Оба були наладовані вщерть пасажирами, що їхали на вакації.

Підчас катастрофи зґинув на місці гальмовець Джейкс Трейсі, а 11 людей були тяжко покалічені. З околичних шпиталів вислано багатьох лікарів, але ратункову акцію здержувала темнота.

РЕКОРДОВА СТУДІНЬ В НОВИЙ АНҐЛІЇ.

БОСТОН. — Нова Англія не мала ще такого холодного серпня за останніх 30 років. З багатьох околиць доносять про морози, сніги та леди на ставах. У Луненберґу, в стейті Вермонт, упав сніг на два цалі.

САМОВБИВСТВО ҐЕНЕРАЛА.

ВАШИНҐТОН. — У домі ґенерала Гарія Бишопа, команданта американської артилерії від 1930 до 1934 року, знайдено його тіло з пострілом крізь голову. Слідство урядового лікаря ствердило самогубство.

НОВІ ЧАСИ.

НЮ ЙОРК. — В Іст Ривері втопився в пятницю під вечір якийсь хлопчина. Товариші хлопця, котрі купалися з ним, покинули його. Ґрупа старших хлопців стояла на березі, приглядаючися сцені, але ніхто з них не пробував ратувати потопаючого. На ратунок потопаючому пішла пятнацять-літня дівчина, Павлина Фіялковська. Хлопця вона не вратувала, і сама малощо не потонула. Вратував її якийсь прохожий, котрий, бачучи її небезпеку, кинув їй шнур та потягнув до берега.

ДОЧКА СВЯЩЕНИКА ВБИВАЄ БАНКИРА.

МОРИСТАВН (Тенесі). — Мис Мері Сем Брус, дочка презбитеріянського проповідника, зайшла до канцелярії 35-літнього президента банку „Гемблен Нешенел Бенк", Джеса Шелтона, пострілила його тяжко вистрілілами з револьвера, а потім одним вистрілом убила себе.

Перед виходом на цей атентат дівчина лишила в готелі лист, з котрого виходить, що тлом траґедії була заведена любов до банкира.

УПАВ ЕЛЕВЕЙТОР.

НЮ ЙОРК. — У Лефкурт Стейт Билдинг, на 1375 Бродвей, обірвався вантажний елевейтор, коли він був на четвертім поверсі. З 16 осіб, що тоді знаходилися в елевейторі, 13 треба було відставити до шпиталю. На щастя ніхто з них не є ранений тяжко. Були це переважно робітники будинку, а їхали вони вантажним елевейтором, бо пасажирські були тоді переповнені.

ПРОПАҐАНДА ЗА ЗАГАЛЬНУ ВІЙСЬКОВУ СЛУЖБУ.

На річній конвенції стейтового департаменту Американського Леґіону в Бофало, Ню Йорк, виступали з промовами сенатор Ройел Ковпленд та краєвий командант Леґіону, Гейез. Оба бесідники радили, щоб Американський Леґіон побивався за ухвалення конґресом закона, що федеральний уряд має на випадок війни право втягнути до чинної військової служби кождого чоловіка та кожде підприємство.

СМЕРТЬ ПЕТЕРБУРСЬКОЇ ВЕНЕРИ.

У лондонському шпиталі померла в нужді Росіянка Вера Таберкова, що колись у Петербурзі носила гордо назву „російської Венери". Вона була селянського роду, аж раз упала в око багатому ювелірови, коли переїздив селом в околиці Петербурга. Таберков узяв її до себе як служницю, зробив її швидко своєю господинею і 3 роки пізніше з нею оженився. Його дім був місцем сходин столичної аристократії. Завдяки красі своєї жінки став він головним доставцем царського двора. Один із великих князів замовив раз у Таберкова брилянтовий нашийник такої величини, що сам ювелір мусів їхати за ним особисто до Лондону. Нашийник цей, вартости 3 міл. рублів, дістала в дарунку Таберкова. Таберкова розстріляли большевики у перших тижнях перевороту; Таберковій, уже в літах, удалось утекти за кордон, але без засобів. Вона жила і померла в нужді.

СЛОВАКИ ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Орган словацької національної партії „Народнє Новіни", що виходить у Турчанськім Св. Мартині, вмістив статтю Сворада Вларського „Витримаємо", в якій автор придивляється до завдань славянської політики та до української справи.

Таж сама газета в числі 79 з 11. VII. видрукувала з приводу піднесених питань статтю Українця Богдана Грейнюка під наг. „Роавязуймо славянську проблему на підставі рівноцінности, рівноправности та справедливости!"

Грейнюк вказує на велике значіння для славянського світу та европейського миру самостійної України, якої боротьба за свою волю ще не усвідомлена як слід. Автор стверджує загальну тугу Українців якнайскорше визволитись та заняти відповідне місце в житті людства, „Тортури, криваві екзекуції та всякі Соловки — то засоби, що їх уживають безсилі". Автор попереджує перед небезпекою обезцінювати українську справу, що не може прислужитись до славянської солідарности. „Був час, коли Росія могла пристойним способом вирішити українське питання. Нині українську справу зачав розвязувати найвищий суверен — нарід. Можна бажати, щоб вирішення української справи сталося в рамках славянського порозуміння, одначе боюся двох річей, а саме того, що будуть рішати за нас без нас, та чи не буде вже запізно. Справи зайшли надто далеко". Автор висловлює задоволення з того, що голос Сворада Вларського приходить як своєчасне попередження.

А. Д. МАРҐОЛІН БУДЕ ВИКЛАДАТИ В НЮЙОРСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

Д-р Арнольд Д. Марґолін, бувший член найвищого апеляційного суду України та представник У. Н. Р, у Лондоні, дасть у зимовому семестрі в нюйорськім університеті курс відчитів на тему „Російська революція й сучасна Росія".

У своїх відчитах гр. Марґолін постарається дати безсторонній начерк і розгляд російської революції аж до теперішнього режіму та представити справжній стан територій, підлеглих російській імперії до, підчас і після революції 1917-го року.

Перший виклад відбудеться в будинку університету дня 24. вересня вечором.

УНІВЕРСИТЕТ БЕЗ БУДИНКУ.

Виписуємо новинку із совітської „Правди" з 25 червня.

В Іркутську існує вже 4-тий рік державний університет. Та за ввесь той час управа університету не могла добитись не то відповідного, але необхідного для університету . . . будинку. Нема ані саль на виклади, ані кімнат для кабінетів. Небавком уже новий шкільний рік пічнеться, а предсідник краєвого виконавчого комітету заявляє на прохання професорів:

— Місця нема! Розташовуйтесь, як хочете!

При такій методі неважко засновувати університети.

БОЖЕВІЛЬНИЙ І ЙОГО ПЯТЬ ЖІНОК.

В однім підмадридськім селі збожеволів тамошній мешканець Стоца. Він повибивав усі вікна при своїй вулиці й погрожував усім перехожим. Вкінці місцевому поліціянтови вдалося божевільного звязати й відставити до Мадриду. Тут урядовець, що провадив слідство в справі Стоци, відкрив, що він був португальським горожанином і у своїй вітчині вже пять літ сидів у домі божевільних. Коли втік звідтам, кілька літ волочився по цілім Піренейськім півострові й раз за равом одружувався, з пятьма жінками. Стоца кожній казав, що на кілька днів мусить виїхати за справами, й більше не показувався. Цікаве, що він від жадної не брав грошей, а що він зовсім бідний, не знати покищо, з чого він утримувався.

ВЕРБЛЮД З ЧОТИРОМА ГОРБАМИ.

В арабському місті Годеіда продали таке чудо природи. Верблюд був зовсім здоровий. Згідно з арабськими забобонами, такий верблюд родиться раз на 400 літ і приносить власникови виняткове щастя. Тимто і не диво, що за нього заплатили величезну суму 1,500 англ. фунтів.

ФАРБОВАНІ СОБАЧКИ.

Від довшого часу малі собачки стали модним додатком до жіночої гардероби. Тепер париські дами придумали ще один спосіб прикраси: причепурюють собаки, перемальовуючи їх на всякі коліри. Є вже окремі „сальони", де фарбують собак у цятки, пружки і всякі взори. Ця мода має тільки ту хибу, що люди на вулиці більше зглядаються на собак, ніж на їх власниць.

КРІВАВІ ПОДІЇ ПІДЧАС ТАЛЄРҐОФСЬКОГО СВЯТА.

Агенція „Всхуд" повідомляє: „В селі Соколів біля Вирова (пов. Камінка Стр.) місцеве населення постановило поставити на громадському майдані біля церкви памятковий хрест і посвятити його. Місцевий священник о. Содомора відмовився взяти участь у посвяченні та сказав, що не ручить теж за це, чи хід свята буде спокійний. Селяни запросили сусіднього римо-кат. священика о. Чеховича, який посвятив хрест і в промові зазначив із признанням, що місцеве населення є льояльне до держави та горожан Поляків.

„Свято це не сподобалось членам ОУН, які, узброєні в коли та ножі, напали на учасників свята, багатьох побили, одного з вранжерів свята, Мих. Романова, голову читальні ім. Качковського, тяжко зранили ножем у груди. Його перевезли до Камінки на лікування. Негайно приїхали з Камінки референт прилюдної безпеки Волошинський та комісар державної поліції Бінясь, які привернули спокій у громаді та пятьох напасників приказали арештувати й відставити до вязниці окружного суду".

ПРОФЕСОР СВОЄЇ ЖІНКИ.

Перед лондонським судом відбувся сензаційний розводовий процес. Жінка знаного педагога Афтона виступила з жаданням розвязати їхнє подружє, а як причину подала брутальну поведінку свого чоловіка. Професор Афтон як педагоґ був прихильником тілесних кар, а, не маючи дітей, випробовував свої способи на власній жінці. Що тижня давав їй ноту з поведінки, а коли нота була „недостаточна", тоді жінку тяжко побивав. До цього додавав ще на руку, бо побита після „кари" мусіла чоловіка поцілувати в руку. Професор Афтон був також прихильником „карцеру" й нераз замикав жінку на кілька годин до темної комірки. Суд прихилився до просьби нещасної жінки і признав їй розвід.

ЩО ДІЄТЬСЯ В ЛІСНИКАХ.

У Лісниках коло Бережан хтось вивісив жовто-блакитний прапор на дубі, що ріс собі спокійно в загороді Миколи Ґреськова. Зараз вечором того самого дня приїхали 4 постерункові, почали доходження, на якийсь часок притримали студента Стефана Демчишина і ще кількох парубків та учнів ґімназії. Протоколи списують іще й досі. З тоїж нагоди влада наложила 150 зл. гривни, яку розложено кооперативним способом на всіх і вся, а крім того відтоді що дня повних 12 годин, себто від 6. год. вечора до 6. год. рано, вартує 20 громадян у селі. Варту роблять усі, почавши від 16-го року до 30-го року життя. Опізнення на варту потягає за собою 1—2 зл. гривни.

ПРИЧИНА РОЗВОДУ.

Суд у Дебречині має клопіт з селянкою Цік, що домагається розводу з досить дивної причини. Її чоловік був до 15-го року життя — дівчиною і називався Єлисавета. Коли вона подумає про це, не може з ним жити. Діти мають давно сина.

КОЛЄКТИВІЗАЦІЯ ЗНИЩИЛА ХЛІБОРОБСТВО

ЛОНДОН (Англія). — Анґлійський інститут славянських та східних студій, що знаходиться при лондонському університеті й складається з визначніших анґлійських учених, опублікував спеціяльну працю про становище колєктивізації хліборобства в бувшій Росії. Ця праця повстала на підставі докладних всебічних студій становища хліборобства та сільського населення під большевиками.

Всі вчені, яких праці уміщено в збірнику, прийшли до висновків, що колєктивізація сільського господарства цілковито зруйнувала хліборобство, а сільське населення обернено в державних кріпаків. Підрахунки врожайности в Росії й харчового запотребування в Радянщині показують, що звідти зовсім не можна вивозити ніякого збіжа за кордон. Коли радянська влада що вивозить, то це значить, що воно відмбирає хліб від недоїдаючого й уже голодуючого населення.

Становище населення тепер гірше, ніж було в минулому році. Опозиція до економічної політики радянської влади в селах усе більше зростає й у Москві тепер затурбовані протидержавними настроями серед селянства, які все більше зростають. Населення ховає, або навіть нищить збіже, щоб не давати його державі. Загальні висновки всіх учених такі, що спроба колєктивізації хліборобства цілком провалилася.

АНҐЛІЙСЬКЕ ЗОРҐАНІЗОВАНЕ РОБІТНИЦТВО ПРОТИ ФАШИЗМУ.

ЛОНДОН (Англія). — Конґрес робітничих юній Анґлії оголосив заклик до членів своїх юній тадо всього робітництва, щоб воно розпочало активну боротьбу проти фашизму та ґітлерівського націоналізму, як політичних течій, які йдуть проти інтересів демократії та робітництва. Конґрес уважає фашизм тимчасовим повоєнним явищем, що повстало на ґрунті ґістерії, яка охопила Европу.

ПРОТИ ПЛЕБІСЦИТУ В САРІ.

ПАРИЖ (Франція). — Французька преса почала кампанію проти плебісциту в сарськім басейні, який призначено на 15 січня. Плебісцит цей мав би вияснити, чи Сара повернеться до Німеччини, чи лишиться далі під контролею комісії Ліґи Націй. Французи не сподіваються, що більшість населення висловиться за приналежність Сари до Франції.

Преса стоїть на тому, що німецький економічний диктатор Шахт признався до повного банкротства Німеччини, заявивши, що Німеччина не може платити своїх міжнародніх боргів. Вразі повороту Сари до Німеччини, вона, на підставі Версайського миру, має заплатити Франції 100,000,000 долярів, як компензацію за зруйновані підчас війни французькі майни. Ґазети кажуть, що нема чого робити плебісциту, коли згори відомо, що Німеччина цих грошей не може заплатити.

МІЖНАРОДНІЙ БАНК ПРОТЕСТУЄ.

БАЗЕЛЬ (Швайцарія). — Міжнародній Банк протестує проти того, що Німеччина сама для себе проголосила абсолютну мораторію міжнародніх боргів. Банк заявляє, що коли Німеччина не змінить свого наміру, то тоді треба буде вважати її банкротом, з чого випливають тяжкі наслідки для неї.

По банкротстві держава не зможе дістати ніякої міжнародньої позички, чи навіть короткотермінових кредитів.

АНҐЛІЯ ДАЛІ ЛИШАЄТЬСЯ ПРИЯТЕЛЬКОЮ ЯПОНІЇ.

ЛОНДОН (Анґлія). — З кол міністерства справ закордонних заявляють, що Анґлія, далі лишається в приязних відносинах з Японією, хоч вона також підтримує вступлення Росії до Ліґи Націй. Анґлія не вважає, що це скріпить становище Росії на Далекому Сході, як не скріпило його визнання совітів Америкою.

Навпаки, Анґлія поробила заходи в Парижі, щоб там не приняли пропозиції Росії підписати з нею політично-воєнний договір. Анґлія проти цього договору тому, що він був би би загрозою мира в Европі.

БАНДИТИ ВИКОЛІІЛИ ПОТЯГ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Потяг Східньо-Китайської залізниці, що йшов з Харбіна до Ґсінкінґа, столиці Манчука, розбився недалеко Харбіна. Бандити розібрали тори й потяг перекинувся. Бандити ограбили пасажирів, убили двацять шість пасажирів Японців, захопили в полон двох Американців, пятьох Японців і одного Китайця.

До місця нападу з Харбіна поспішив панцирний потяг з японським військом, яке відіґнало геть бандитів після бою. Манчуцька поліція заявляє, що на місці побоєвища вона знайшла червоний прапор та червоні кокардки з написами "Приятелі Совітів". Машиніст потягу був радянський громадянин, який лишився підчас катастрофи неушкодженим. Поліція арештувала його.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$ 2.00
Six months	$ 1.25	На пів року	$ 1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НОВИЙ ДОСТОЙНИЙ ЧЛЕН ЛІҐИ НАЦІЙ

Справа приняття до Ліґи Націй совітської Росії вже вирішена принципово. За кілька днів у Женеві, на мягких крiслах Ліґи Націй, усядеться Літвінов та його помічники. Цікаву, а разом з тим і звичайну для большевиків, еволюцію зробила московська „дипльоматія". Роками вона вела шалену аґітацію проти Версайського миру, на основі котрого повстала Ліґа Націй, а разом з тим і проти Ліґи Націй, як „капіталістичних установ", що „утворені для уярмлення працюючих мас, народів і слабших держав". Не було таких образливих слів, яких большевики не говорилиб у сторону сторонників Ліґи Націй; не було таких „гріхів" проти комуністичного корану, яких большевики не приписалиб Лізі Націй.

А скільки „комуністичного бобу" всипано українським противникам большевиків, українським державникам, за те, що вони зверталися в ріжних справах до Ліґи Націй. Навіть тоді, коли Українці протестували проти ляцької пацифікації в Галичині, большевики скрізь вели аґітацію проти висилання протестів до тієї „буржуазної й капіталістичної установи". Тепер комуністична „дипльоматія" й ціла комуністична партія злизує сама те, що наблювала. Та большевикам це не першина.

Уся їх політика збудована на обмані, шахрайстві й шарлятанстві. Дурять вони не лише своїх ворогів, але впершу чергу тих, що пішли за ними; тих, що колись вірили їм, а може почасти ще й тепер вірять. Дурять вони не лише працюючі маси поза своєю сатрапією, але дурять і тих, що стали членами партії й з ногами та руками пішли на службу комунізму. В справі приступлення Совітів до Ліґи Націй як у великім дзеркалі відбивалось оте комуністичне шахрайство, при помочі якого вони стали володарями в бувшій Росії та зробили державними кріпаками ціле населення своєї сатрапії.

Одним з основних пактів статуту Ліґи Націй є обовязок держав, членів Ліґи Націй, визнавати всі міжнародні договори й усіми силами підтримувати їх. Отже комуністична Росія тепер повинна підтримувати Версайський мир, проти якого вона сама вела шалену аґітацію в цілому світі; повинна підтримувати кольоніяльну політику великих держав в Індії, Сирії, Африці та в інших краях; повинна підтримувати непорушність усіх договорів, що поділили українські землі й уярмили український нарід, і т. д. Ліґу Націй можемо витати з новим членом, який безперечно буде достойним своїх партнерів і буде вислуговуватися перед ними з московсько-комуністичною льокайською завзятістю.

ГУЦУЛЬЩИНА В НЕБЕЗПЕЦІ

(Надіслана стаття).

Країно див! Далека мріє!
Зелена казко серед гір,
Де вітром дух наш вільний [віє
На гори загнаний мов звір.
О. Олесь.

Так схарактеризував Гуцульщину наш великий поет О. Олесь. Він Наддніпрянець та лише три місяці в 1912 р. побув він у тій „країні див", але як глибоко зрозумів він цілу суть цеї країни, її красу, а заразом і відчув біль того народу, котрий у тих прегарних горах жиє. Тай взагалі — ніхто так не зрозумів глибоко Гуцульщини, як сини безкраїх наддніпрянських степів, такі письменники як Олесь, Коцюбинський та Хоткевич.

Але країна це нещасна, головно через свою темноту, котру перед війною немало завинила таки наша інтеліґенція на Гуцульщині. Був час перед світовою війною, коли Гуцули пірвалися були масово до орґанізації в „Січах", що дуже підходили до їх поетичного духа своєю романтичністю, а Трильовський своєю гуцульсько-січовою піснею „Гей Чорногора зрадiла, гей як Січ славну узріла" — подав їм коротко, а ціпко цілий плян відродження. Однакож А. Потоцький, старости, суди, жандарми — все те вороже або в чужих, ворожих руках — приголомшили той гарний, відроджуючий рух, а грянувша незадовго світова війна — не допустила до того відновлення.

Серед теперішних тяжких обставин, вже цілковито під чужим панованням, іде просвітна й економічна, а тимбільше політично - орґанізаційна робота — пиняво, хоч всетаки іде наперед і з самого гуцульського середовища повстають поволи гарні робітники, котрих і тюремні крати не перепуджують.

Але цього всього замало, а тимчасом грозить нова велика небезпека.

Варшавяків, „шукаючих нових вражінь", занесло і на Гуцульщину і їх прямо захопила гуцульська романтичність. Це для людей, що привикли бачити лише свій „лясек і пясек", щось цілком нового, доси невиданого. Та фантастична червона ноша, ті киптарі, запаски, вишивки, ті топірці, ті гарні жінки на конях — це все для них несподіване й нове.

Тому й не диво, що знайшлося нараз так багато поклонників „Хуцульщизни". А при тім їм і на думку не хоче прийти, що це чейже чужий народ, та чужий край і що вони, ідучи на ту „Хуцульщизну", є властиво гістьми.

Ні! „То вшистко наше", а якийсь поет пише в „Пшеводніку католіцкім":

„Не знаце нас — хоць кажди одразу то пшизна,
Же едней маткі вшисцисьми сон дзєці,
Єдна нас вяра лончи і една ойчизна,
Зась слоньце польске (!) вам і нам дзісь свеці".

Зачали навіть ставляти теорію, що Гуцули це цілком інший від Українців народ, ба — прокинулась навіть охота, чи би не удалося щось і такого вшкварити як з „Лемковщизною" та навіть окремого епископа гр.-кат. їм дати.

У всякому разі Варшавяки і Варшавянки гурмою сунуть літом у наші гори — зосібна у літнища при залізничому шляху Делятин-Ворохта. Повстало навіть у Варшаві „Товаржиство пшияцюл Гуцульщизни" під проводом ґенерала Каспшицького, котре в Станиславові має свою філію. Воно забирається дуже енерґічно до польонізації цеї країни, а покищо старається заложити в Жабю „школу ґосподарства ґурскеґо", очевидно — з польською викладовою мовою. Видають навіть часопис „Новіни гуцульске" та готовлять великий „календарж гуцульскі".

І хтож допомагає тій польонізаційній роботі в чисто українських повітах? Ой так! Не можна би розбити дубів самою залізною сокирою, коли би не було топорища з дубового дерева.

А таке топорище знайшлося: це місцеві хруні, зрадники. Між народом слабо освідомленим за хрунів не тяжко, а між Гуцулами — тимпаче. На чолі їх стоїть теперішній вiйт з Жабя, Петро Шекирек Доників. Перед двацять кілька роками належав він до гуцульської трупи театральної, зорґанізованої Наддніпрянцем Гнатом Хоткевичем з самих майже анальфабетів. Хоткевич їздив з нею по всій, навіть і по західній Галичині. Шекирек взявся був колись навіть до пера та написав кілька гарних оповідань, а в 1919 р. був членом Західньо-Української Національної Ради (парляменту).

Але для легкого хліба — служив кождому, від кого вдалося щось взяти: брав і від уряду Петрушевича, брав від Петлюрівців, брав від Василя Вишиваного, брав від Чехів, но, і від Поляків бере. Пияк це надзвичайний тай до того з дуже слабою головою. — Яко посол до польського сойму запаскудив раз в 1930 р. в пянім стані так ваґон залізниці, у котрім вертався з Варшави, що аж треба було той ваґон вилучувати з потягу на бічні шини в цілі вичищення. Це зробило його поновну кандидатуру до сойму неможливою, але за це став „уржендовим" війтом в Жабю, а тепер висилає цілі пачки Гуцулів немов яку менажерію то до Варшави, то аж до Ґдині. Підчас тих подорожей грають вони незвичайно упідляючу ролю, а пан „Шенкержик", — як його звуть польські журналісти, заробляє на тім гарний гріш.

А та роля — немов якихось Сінґалєжів з Африки є страшна! І так оповідає „гуцулофіл" капітан Козолубскі: „Поїхали Гуцули з нами на свято 3. мая до Варшави — і треба було чути, як вони кричали! Вони були найголосніші в товпі". Один ґазетник знову оповідає, що запитав одну таку гуцульську гостю, що хоче за то, щоби його поцілувала. Вона зажадала папіроса. Він дав — і вона поцілувала його! Одним словом — самопониження безграничне... А що найцікавіше, то це, що та польська гуцулофільська інтеліґенція навіть не відчуває того, яку, деправуючу, отже також підлу ролю вона грає!

В липні влаштовує вона у Ворохті „свєнто Хуцульщизни". Випало воно цього року дуже слабо, бо лише привезена „Шенкержиком" рабівська менажерія брала у нім участь, а місцеві Гуцули саботували це „свєнто". До „кінських перегонів" станули аж три шкапи...

До поширення хрунівства на Гуцульщині причинилася ще одна подія, і то ще зперед 20-ти років. Отце в осени 1914 р. появився був на Гуцульщині Галер, майор польських леґіоністів зі своїм відділом. Залежало йому на тім, щоби той відділ побільшити і тому візвав Гуцулів, щоби зголошувалися яко добровольці до нього — „а потім — казав — підемо аж до Черновець, а там вступите до українського леґіону та підете на Україну". І справді — біля 600 Гуцулів далися йому заманити і в той спосіб стали — хоч-не-хоч польськими леґіонерами.

Уже в грудні 1914 р. довідалась про це українська „Боєва Управа" у Відні і тому вислала 21. грудня 1914 р. свого голову, д-ра Трильовського, до Начальної Команди австрійської армії в Тешені з бажанням (поміж іншими), щоби приказано Галерови віддати загарбаних підступно Гуцулів українському січовому леґіонови. Дотичний референт при команді армії, полковник ґен. штабу Гранiлович, обіцяв цю справу розслідити. Колиж дня 5. лютого 1915 р. зявились у нього знову висланці „Боєвої Управи" та зажадали відповіди на поставлене попереду бажання — то полк. Гранілович відповів, що командант польського леґіону, ґенерал Дурський, відповів йому на запитання, що в польськім леґіоні жадних Гуцулів нема. „Супроти такої відповіди його ексцеленції я цілковито безрадний!" — додав Гранілович.

Так отже щонайменше 500 Гуцулів таки полишилися в польськім леґіоні, бо декотрих витягнув з віденських шпиталів і до У. Січових Стрільців відставив командант У. С. Стрілецької Станиці у Відні, четар Дмитро Катамай.

Однакож ті, що лишились при польськім леґіоні, боролися 6 літ не лише проти Москалів, але й проти власних земляків в Галичині. Вони очевидно перейнялись цілком польським духом, а вернувшися з війни домів, задержали його і надальше. Їм понадавав польський уряд всілякі урядові становища, передовсім при камеральних лісах. Вони то є тепер головними тайними аґентами поліції по гуцульських селах.

І так у травні ц. р. застрілив хтось гаевого і шпіцля **Василя Саенюка**, в Кобаках, косівського повіту. Треба було бачити, яку параду вшкварили йому панове з кутської фервальтерії. І лісничий промовляв і фервальтер, котрий зазначив, що „ми ніґди не запомнеми тих услуґ, ктуре ти оддал польскей ойчизнє!"

Навіть православного попа — родовитого Москаля — спровадили пани на похорон з Коломиї, бо Саєнюк, хотячи розвестися з жінкою й взяти другу, перейшов був на православіє. Піп Москаль приїхав і на велике диво зібраного народу відспівав свої „Вєчную память", та „Ґосподі памілуй". Але та московщина кутських панів не бентежила. Їм жаль було свого сліпого оруддя, хоч й це треба також з жалем піднести, що таких орудь з бувших леґіонерів набрати можуть цілу купу.

Так отже розсадників деморалізації є немало, а гроші для її підпертя також знайдуться.

А до того — Гуцул страшно мягкий і податливий на чужі впливи навіть щодо ноші, котра то прикмета і польських гуцулофілів вже обурює. А вони зрештою всі одушевляються незвичайно добрим серцем Гуцулів. Зробив це недавно і сіоніст д-р Штендіґ в жидівській „Хвілі", котрий каже, що всю біду, то є противидівську аґітацію поміж тими добродушним Гуцулам, роблять головно ...кооперативи та студенти.

І властне позволимо собі звернути і при отцій нагоді увагу на нашу косівську кооперативу „Гуцульщина", котра не лиш що дає добре платну роботу кількадесятьом нашим ткачам, але і різьбярам та гончарам. Адже нераз трапляється, що треба якомусь заслуженому громадянинови зробити якийсь дарунок на імянини, чи з іншої нагоди, — то вже найкраще звернутись до „Гуцульщини" в Косові. Крім гарних килимів, дістанете там прекрасно інкрустовані касетки, топірці і таке інше. Найкраще вислати відразу через банк пару долярів (почавши від $5) на руки Михайла Горбового, директора „Гуцульщини" в Косові, та написати осібно, про що йде.

Гуцульщина бідує і то кріпко. Наша Канадійка, панна **Ганна Романчич**, котра в останніх кількох тижнях обїхала майже усю Західню Україну — заявила недавно, що на Гуцульщині панує ще більша нужда, як на Поліссю, лише, що Поліщук таки цілком неосвідомлений і навіть не знає, до якої нації належить.

Та гуцульська нужда це наслідки довголітнього пиянства і браку цілковитого усвідомлення. Січовий рух мав всякі вигляди змінити той сумний стан, але Потоцький і його прислужники, а потім світова війна і побіда ворогів наших, котрі розвязали всі „Січи", убили той благословенний рух.

А тимчасом полонини перейшли уже цілком в жидівські руки, а Жиди при допомозі специяльно-гуцульської інституції **„годованців"** — позабирали якнайбільше і інших гуцульських ґрунтів („царинок" і т. ін).

Упали також зарібки при „бутині" то є при вирубі лісів, а через то нема і руху дарабами, дарма, що і це діялося у жидівській службі. Голод панував на Гуцульщині минулого передновку, а цього року в наслідок безперестанних злив голод грозитиме вже від самого початку зими.

Тут поміч польських гуцулофілів на нічого не придасться, а якщо вони навіть і постараються яких пару ваґонів збіжа, то заберуть їх передовсім хруні та учасники гуцульських менажерій, вожених до Варшави та Ґдині.

Є надія, що цього року буде самопоміч на Гуцульщині краще зорґанізована як торік. У всякому разі самосвідомість між Гуцулами поширяється, а імпрези, влаштовувані Шенкержиком ля „увеселення" польських панів, починають уже і в гуцульській масі викликувати омерзіння.

Гриць Довбущук.

К. Макушин.

ХІБА КУЛЬКА В ЛОБ.

(5)

Маляр глянув на нього як на божевільного і спитав:

— Про що ви кажете?

— Про гонор!

Маляр присунувся ще ближче і став пояснити, як нетерпеливий учитель школярикови. При сім вимахував руками як божевільний вітрак, викрикував як аґітатор на вічу, сопів як льокомотива:

— Ви, пане, есенція глупоти! Не перебивайте мені, бо ви скінчений дурень... Ви будете в неладі з гонором? А чи ви що вкрали? Чи ви кого вбили? До чорта! Чи то ваша вина, що жінка зрадила вас? Якого кодексу карного ви держитеся? Нехай вона повіситься, бо согрішила. Або нехай наїсться трійки на щурі той, що вам вкрав жінку... Богу дякувати!

— Всежтаки се ганьба!

— Ви любите її так страшно, що тої ганьби пережити не годні? Се неправда. Як би ви справді так любили ту невірну гадину, то ви були би вперед її вбили, потому його і аж на кінець себе. І то не з жалю за бабою, а зі страху, щоби вас не спіймали і не повісили. Не будьте такі великодушні, бо вашого трупа ніхто за се не похвалить. Кождий здвигне раменами і скаже:

— Знайшовся постріленний романтик! Мешіґене!

— Пане...

Не перебивайте мені, — кричав маляр, — бо вам насиплю таких імпертиненцій, яких ви ще в життю не чули!

— Бідний, блідий муж скорчився під тягаром того, чим маляр засипав його. З жахом позираючи на страшного учителя, лиш прошепотів несміло:

— Ви говорите дуже образово.

— Бо я від того маляр, а не якийсь такий, що жінки боїться. Ви, пане, тхір. Чи розумієте?

— Боже! — зітхнув самоубийник. — Коби я мав бодай частину вашої енерґії і охоти до життя...

— І охоти до життя? — спитав маляр, котрий аж тепер нагадав собі, чого прийшов сюди з револьтером в кишини. — Охоти до життя, кажете?

— Так, пане. У вас життя аж кипить, аж через верх збігає, аж кричить, любий пане. Такий як ви, ніколи не застрілиться!

— Ви кажете так і так щиро думаєте? — спитав несміло маляр.

— Очевидно, любенький пане.

Маляр сказав гордо:

— Отже возьміть собі примір з мене! Плюнути життю в його фізіоґномію і сміятися з усего. Ідіть до жінки і скажіть їй, нехай з собою робить що схоче, бо з неї вже й так нічого не буде. Жінку годі привязати до себе. Сяк чи так, втече. Нехай втікає. Нащо мучити себе і її? Ви обоє, то дві недопасовані дошки, з яких і домовини не зібеш.

Самовбийник уважно слухав. Хапав лакомо кожде слово як такий, що чужою брехнею хоче укріпити свою брехню. Щораз частіше усміхався, щораз веселіше глядів в очи маляря. У маляря радувалася душа, бачучи, що не даром кричав.

— Може ваша правда, — сказав нещасливий муж. — Може маєте рацію.

— Я все маю рацію, коли бесіда про жінки. Я вам не позволю застрілитися, хоч би мені прийшлось сидіти тут до самого рана. Самовбийство, то ординарна, простацька глупота. Передовсім ви мусите мені поклястися, що ту бабу проженете від себе.

— Я до неї не піду.

— То я піду. Дам собі з нею раду. Тим ви вже не журіться. В тім вже моя голова, щоби...

— Пане! Як так!...

— Може гадаєте, що жахнуся? Тріпну їй таку проповідь, що їй у пятах застигне!

— Я не смів би трудити вас. Нехай Бог боронить. Та ви нечувано чесний чоловік.

— Справді?

— Бігме!

— Як так, то дайте сюди револьвер!

Муж скоро відсунувся і стис револьвер в руці.

— Дасьте револьвер? — спитав маляр грізно.

— Ні! Сего не зроблю.

— Е-е-е! — сказав з легковаженням маляр. Вхопив його за обі руки і відібрав револьвер як від дитини. Збентежений не помітив, що той не так то дуже боронився. Буйний вдоволений всунув зборю в свою глибоку кишеню, де вже був його револьвер.

— Тепер вже вільно вам стрілятися! — сказав ликуючи.

Самовбивник будьтоби розгнівався:

— Ви мені зробили кривду!

— Вам лиш так здається. Може тому, бо тут дуже зимно. Обтуліться ліпше пальтом і ходім звідси.

— Іти? Кудиж?

— Куди хочете. Ви вже по вечери?

— Нині я про вечеру й не думав, — відповів понуро.

— То підемо на вечеру. Я вас прошу. Тільки, чи маєте з собою гроші? Бо у мене посуха.

— Я не бідний... І не скупий.

— То з вас оригінальний самовбивник. Має гроші і пішов стрілятися!

В нападі доброго гумору вдарив самовбивника пястуком в черево.

Сей розсердився, та не так дуже, щоб се аж смертю грозило. Взялися попід руки і стали місити ногами болото в сторону міста.

— Ви мене стероризували, знасилували, любий пане...

— Нічого не шкодить! — перебив Буйний. Зате заплатите вечеру. Тільки... то... Я, уважаєте, маю приятеля. Також маляр, лиш дуже худий і дуже великий жерун. Нехай же й він скористає з сего свята, бо, даю шию, що нині не їв.

— Дуже радо! Запросіть його в моїм імени.

— Упереджаю вас, що він возьме з собою свою собаку. Дуже мила худобина, хоч троха паршива. То також ненажера.

Блідий панок усміхнувся і каже:

— Возьмемо й собаку!

— Коли так, то вже все в порядку. Скажіть же тепер самі: чи не ліпше так, як дірявити собі люб?

— Може й ліпше. Чорти знають... Та слухайте но, пане малярю. Скажіть ви, які чорти вас принесли до парку у сій порі? Що ви робили тут? Бігме, воно цікаве.

Юрко натягнув губу досить жалісно. Глянув на товариша страшним поглядом, з кишені витягнув величезну жаржавілу машину і, показуючи її здивованому, каже:

— По що я прийшов до парку? Бо хотів застрітися, мій пане!

В першій хвили товаришови маляря видалося, що збожеволів.

— А-а-а! — заревів.

— Лиш ви перешкодили мені — пояснив голосно і з натиском Юрко, — і сего не прощу вам до смерти... Ходіть на вечеру, до сто чортів!

(Кінець).

— Як я винаймав вам мешкання, зазначив був виразно, що не терплю музики в мому домі. А тимчасом ваша жінка майже ввесь день грає на фортепяні.

— То ви, пане господар, називаєте це музикою?

Віддана дочка прибігла з плачем до мами.

— Він страшний, мамо, кинув у мене вазонком і ще кричав, щоби я забралася до чорта!

— Ти добре зробила, що забралася до мене!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЧИМ ВОЮЮТЬ РОБІТНИКИ.

З нагоди страйку робітників бавовняних ткален говорить їх юнія, що страйк буде коштувати робітників міліон долярів на тиждень.

Страйк — це війна, а до кождої війни, як казав Наполеон, треба трох річей: 1) грошей, 2) грошей і 3) грошей.

Цей великий войовник казав теж: кожда армія воює на череві. Себто, голодний жовнір — не воїн.

Це відноситься з однаковою слушністю до робітника, що вийшов до боротьби за свою кращу долю.

ТРЕБА АЖ ФІЛЬМОВОЇ ПРОПАГАНДИ.

Навіть епископи, проповідники й рабіни, що повели горячу пропаганду проти неморальних фільм, які рекламують поцілунки й розводи, могли прочитати новинку з Ріно, в стейті Невада, під наголовком: **„Три жінки дістали розвід"**. Себто в один день.

Де може фільма зробити стільки пропаганди за розвід, скільки зробить така новинка?

КРІЗА ВИХОВАННЯ.

Федерація Праці стейту Ню Йорк ухвалила на своїй конвенції, що відбулася цими днями в місті Бофало, резолюцію про виховання, в котрій каже, що все шкільництво повинно бути перестроєне.

Досі виховання ставило собі за ідеал конкуренцію між одиницями. Відтепер воно повинноб опиратися, за думкою робітничих провідників, на ідеалі суспільної кооперації. Лиш у цей спосіб можна розбудити в людині творчі й будуючі прямування.

Є це цікава поправка до теперішнього виховання. Цікава, бо зовсім не йде по лінії, якими досі звичайно ходила популярна критика шкільництва: не від демократії, а за поглиблення демократії.

ЗДАЛАСЬ БИ СВОБОДА.

У місті Фаное, в Данії, відбулася цими днями конференція протестантських церков. Між іншим конференція брала під увагу стан церкви в Німеччині й заявилася за потребу свободи сумління в Німеччині.

Протестантські церкви в Німеччині пізнають нині потребу свободи сумління, коли уряд почав наступати їм на ноги. Коли уряд наступав іншим церквам і людям без церковної приналежности, протестантські церкви щось не дуже протестували.

Нині може вони приходять до переконання, що часом придасться також виступати не в обороні власній, але в обороні принципу.

ЛИШЕ ДЛЯ ПИСЬМЕННИКІВ?

Знов большевицькі підсусідки розхвалили Росію за її свободолюбність. Що за гарна країна, телеграфують до найбільше буржуазного щоденника в Ню Йорку, що за свобідна країна! Кожний письменник має мати свободу писати, що йому подобається, або майже те, що йому подобається.

І ще додають: самий Сталін так рішив! І рішив тому, бо свобода це така атмосфера, в якій письменник добре розвивається й література цвите.

Лише письменники? Чи лише письменники люблять свободу? Чи лише письменникам краще працювати в атмосфері свободи? А селяни що? А фабричні робітники що? Чи їм краще працюється й жиється в задусі абсолютизму?

Боберський Іван.

ОРҐАНІЗАЦІЯ

(Відчит, висланий на Другий Зїзд „Товариства Українських Професіоналістів" у Шікаґо в серпні 1934.)

(3)

9. Держава як будівля.

Держава є найбільшою і найскладнішою орґанізацією. В Канаді десять міліонів людей, в Америці сто двацять міліонів людей працюють на двох просторах, а кождий з цих двох просторів є такий великий як ціла Европа, де жиє 493 міліонів людей. Европа обнимає трицять держав, Північна Америка лише дві.

Держава це орґанізація людей, які працюють на рілі, в промислі, торговлі, при війську, в школі, в банках. Цілю держави є дати порядок, безпеченство, справедливість, опіку всім людям, які жиють на її просторах. Кождий член держави працює для себе, одначе не відділюється від інших; він дає частку своєї праці в хосен всіх інших, які разом з ним є членами цеї економічної спілки, якою є держава. Кождий чоловік в державі має права в свою користь, а переймає також обовязки, які повнить у користь всіх інших членів держави. Економічна спілка на контракті: я це даю, а це беру.

Характер держави залежить від цього, як розділені є права і обовязки між горожан і в який спосіб визначають горожани людей до пильнування в державі. В цих двох точках ріжняться держави від себе. Порівнати їх можна з будівлями. Держава є неначе будівля, до котрої уживається ріжного матеріялу. Вона має широкі підвалини і підноситься до якоїсь висоти. Кожда держава є однаково висока, але не кожда держава є однаково підмурована. Будівлі ріжняться від себе зверху і в середині. Інакші кімнати, інакші хідники, інакший дах, інакший шпиль на даху.

Приходить час, що треба будівлю перебудувати: зміняється поділ кімнат, поправляється хідники, перемальовується фасаду, поправляється дах, дається інший шпиль. Трапляється, що будівля стала така неужиточна, що треба її завалити і поставити на її місці нову: нові підвалини, нові, ліпше поділені поверхи, краще поділені салі, високі вікна, ліпші комини, щоби дим ішов вгору, щоби воздух в кімнатах і салях був чистий. Таксамо в державі. Поправляється її, щоби відносини були більше справедливі, або валиться її, щоби все знизу доґори змінити й уліпшити.

Канада й Америка ріжняться зверха і в середині, а обі держави думають постійно над порядком, поправляють його. Це значить, що всі члени цих держав, всі горожани, роблять спостереження, що треба поправити, і ставлять свої внески на зміни. Всі цікавляться порядком в державі і стараються зробити розділ праці, поділ прав, висоту платні за працю, якнайбільше справедливі. Інакше виглядає вежа парляменту у Вашинґтоні, цілком інакше виведена вежа парляменту в Оттаві.

10. Загадочне слово.

Слово „орґанон" є грецьке і означає „оруддя". Від цього грецького виразу уживається в нашій мові слово „орґан", яке означає якусь часть чоловіка, чи звірини, чи ростини, яка сповняє свою роботу. Око є „орґаном" зору, ухо є „орґаном" слуху. Цим словом називаємо також усякий середник до передавання думок: голос чоловіка, часопис.

Слово „орґанізація" походить від грецького слова „орґанон", має однак латинське значіння: "organisatio". Це слово може означувати роботу над порядкуванням людей, які ще не упорядковані, а може означати й означає звичайно людей, упорядкованих вже в якесь „товариство" до праці, або до розривки.

В українській мові відповідає чужому, тяжкому слову „орґанізація" наше власне слово „улад". „Орґанізувати" значить „уладжувати". „Орґанізаційний" значить „уладний", або „уладовий". „Орґанізатор" по українськи „уладник". Ліпше уживати своє слово, як чуже, та ще до цього зле його вимовляти. Чув я такі вимови: „ворґанізація", „варґанізація", „варґація", „ворґанація".

Хор це орґанізація, яка має за ціль піднести нашого духа поправно відспіваними піснями. Пекарня це орґанізація, яка має спекти здоровий хліб і смачні булочки до кави. Банк це орґанізація, щоби одні вкладали гроші, а другі щоби їх позичали та платили відсотки банкови і вкладчикам. Руханковий кружок, це орґанізація, яка розвиває красу нашого тіла. Крамниця це орґанізація, яка обслуґує покупнів крамом. Читальня це орґанізація, щоби ширити освіту.

Орґанізація вимагає слідуючих умовин: 1. мати одну думку; 2. знати ясно свою ціль; 3. розділити роботу між найменше двох людей; 4. посідати провідника в роботі; 5. слухати провідника; 6. виконувати свою часть роботи на час і без помилки, після наміченого наперед пляну.

(Далі буде).

— Ви йдете на лови без набоїв?!

— Так, — це дешевше, а вислід той сам.

М. Костишин.

МУЖИЦЬКА ЖАЛОБА

(Присвята ґалицьким наглим судам).

Біда в світі не жартує,
Не перебирає:
Як репяхом причепиться,
Кого напіткає.

Не втечеш ти перед нею,
Як тебе полюбить;
Буде гризти, буде їсти,
Аж доки не згубить.

А над ранком до схід сонця
Мужик вийшов з хати;
По звичаю ґазда любить
Всюди заглядати.

Де погляне, все в порядку
Відгори додолу.
„Ану, гляну у городець,
Піду за стодолу".

Набив файку, закурив,
Іде крок за кроком
Тай під носом щось муркоче,
Поглядає оком.

Бачить диво! Панська свиня
Шкоди наробила:
Як на збитки, пів загона
Бараболь розрила.

Крикнув мужик, руки ломить,
В лють його пірвало.
Тут під руки вже й кавалок
Колика попало.

Злапав колик, підбігає,
Не марнує хвилі,
Кричить: А що! Тай по хлопськи
Луп свиню по рилі!

Вона тільки закрутилась,
Мов несамовита,
Покотилась в бараболі
Тай лежить убита.

Попав мужик у халепу,
Бодай не казати.
Свиня панська, суди панські,
Нікому обстати.

Наробилось гуку, стуку,
Суд прийшов до нього:
Закували тай піґнали,
В холодну старого.

Сидить мужик тай думає:
„Що мені робити?
Чей удасться в президента
Ласки допроситись".

Подав просьбу наш мужик,
Щоб пани звільнили,
З жалобою у Варшаву
Його відпустили.

Порадилися пани
Мужика пустити,
Та громада на випадок
Має заручити.

Заручила вся громада,
Що застав поставить:
Як з Варшави мужик вернесь,
В холодну відставить.

Вийшов мужик з холодної,
Спішиться до дому
Тай думає: „Почекайте!
Розкажу по свому.

„Чи і там такі порядки,
Як в нас, закладають,
Що, вибачте, „панські свині"
Більший голос мають".

Прийшов мужик та до жінки:
„Давай паляниці!"
Тай в дорогу натягає
Нові портяниці.

Як убрався, попрощався:
„Будь здорова, Присько!
Знаєш добре: до Варшави
Далеко, не близько.

„Не журися! Я виложу
Все, як на долони,
Що й не треба адвоката,
Його оборони.

„Бо говорять, президент
Не такий завзятий,
Чей звільнить мене від кари,
Що не винуватий".

Прийшов мужик до Варшави,
Ходить, заглядає,
Про палату президента
В кождого питає.

Хто перейде, усміхнеться,
Нібито не чує.
Мужик дальше вулицями
Вандрує й вандрує.

Вже він добре утомився,
Почина журитись.
Оглянувся — є голярня:
„Піду підголитись".

Увійшов він до голярні,
Голяр вліпив очи,
Питається мужика,
Чого він тут хоче.

„Агій! Вам ще говорити?"
Так відповідає,
„Підголитись!" Голяр глянув,
Знов його питає:

„Якже саме підголити?
Ваша річ сказати:
Чи по панськи, чи по хлопськи
Маю зачинати?"

„Що!? І ваша тут голярня
Вже закони має?..
Будьте ласка, розкажіть но
Як то виглядає?

„Бо на селі пан горою,
Це вже не дивниця;
Але чую: у вас також
Якась є ріжниця.

Нам пани вже так доїли,
Хай Бог заховає!
Бють і судять, друть данини,
Кінця в них немає.

„Тому нам, хлопам, ніколи
З панами годитись...
Та кортить мене по панськи
Хочби підголитись".

Голяр тільки усміхнувся
Тай каже до нього:
„Попробуйте! Може дещо
Розберете з того.

„Бо ріжниця не велика,
Тільки уважати,
Бо по панськи на лице я
Не мушу плювати,

„Лиш намилю". „Ага, ага!
Це вже щось нового,
Тож по панськи голіть. Хай я
Покоштую того".

От почав голяр голити...
Боже милий, Боже!
Як в стерниску бритва скаче,
Знать, голяр відложить:

Бере другу. Знов відважно
Своє починає.
Мужик з болю під руками
Мало не вмліває.

Голяр голить і пітніє,
Аж викривив губи.
Мужикови іскри скачуть,
Затискає зуби.

Як голяр скінчив роботу,
Мужик подивився
Тай питає: „Чи я вдруге
На світ народився?"

Голяр тільки усміхнувся,
Відповів з досади:
„Таж самі ви захотіли
Панської паради".

„Ех! Як бачу", мужик каже,
„І панам зле жити,
Як прийдеться їм що днини
Бороди голити.

„Біс там з ними!"... Він дві шістки
Голяреви всунув,
Вложив шапку, вийшов лютий,
В бік здорово плюнув.

Пішов дальше вулицями
Шукати палати.
З тяжким трудом удалося
Пана відпитати.

А було це під цю пору,
Як пани зібрались
І наради соймовії
Вже розпочинались.

Прийшов мужик, а вартові
Не хочуть впустити.
„Що?! Ти, хлопе, з президентом
Хочеш говорити?"

„Так, так, з самим президентом...
Я маю жалобу...
Бо суд мене живцем хоче
Запхати до гробу".

От привели мужика
В соймову палату.
Поглянув він кругом себе:
Мамо рідна, тату!

Бачить панство, тільки панство,
Хлопа ні одного,
А всі люто, дуже люто
Дивились на нього.

Мужикови все змішалось,
Все байдужним стало;
Він говорить свою кривду,
Що на нього впало...

За столом ось пан пузатий
Сидить, щось міркує;
Мужик йому, як лиш може,
Говорить, толкує.

Розсердився пан і каже,
Як слід пояснити,
Щоб лиш мудро і коротко
Про все говорити:

Як зайшло, чому так сталось,
Що вже присуд смерти;
Щоб міг справу розібрати,
Як її поперти...

Мужик збився з пантелику
В своїй обороні...
„Послухайте! Я виложу
Все, як на долоні.

„То так було... Встав я рано,
Іще кури спали,
До поросят поглянув я,
Чи не повтікали.

„Все в порядку, де погляну,
Відгори додолу.
Закурив я собі файку,
Іду за стодолу.

„Боже милий! Що я бачу!
Як вам це сказати?
Ага! Скажім, якби тее
З чимось порівнати.

„Ось так: ніби, пан, як ви,
Свиня дуже вперта,
Виломилась серед ночі,
Хоч куча заперта.

„Я, як ґазда, бараболі
Мав би насадити.
Пан — як свиня пішли в город
Бараболі рити.

„Чи мені нема вже права
В город подивитись!?
Чи я з паном — як з свинею
Мав тоді сваритись!?...

„Що би ви тоді робили?
Скажіть, пани милі!
От я в злости колик злапав
Тай свиню по рилі!

„А що панська свиня була,
Вибачте за слово,
Чи вина паде на мене?
Думайте здорово!

„Чи поправді міг суд мене
На смерть засудити?
Чи за шкоду я ще маю
Життям наложити?"

Іще мужик не скінчив
Своєї жалоби,
Вже піднісся крик і галас...
„Бач! не до вподоби".

Вже хватають мужика,
Виводять з палати;
Вслід несеться крик з докором:
В холодну забрати!

Вийшов мужик тай мурkоче:
„Ось так тобі, Грицю!"
З тої журби витягає
Суху паляницю.

Заїдає тай думає:
„Чи вони попились,
Що кричали мов на звіра,
Чи може голились?

„Нема правди, мужик каже,
Нема її, брате!
Хоч Варшава! І тут кажуть
За свиню вмирати".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШІКАҐО, ІЛЛ.

Синьо-жовта книга.

Гурток Українців у Шікаґо приступив до видання „Синьо-жовтої книги", яка містила би в собі імена і докладні адреси всіх українських священиків, професіоналістів та бизнесменів у Злучених Державах Америки та в Канаді. Книга міститиме загальний альфабетичний список всіх імен подрібний, за місцевостями, та професіями. В початковій частині видавництва буде кілька стисло подуманих артикулів: про край, з котрого Українці прийшли до Злучених Держав та Канади, про початки нашої еміґрації до Північної Америки, про її поступ та культурні і матеріяльні осягнення на американськім континенті. Книжка вийде англійською мовою і буде цінним підручником як нашим так і чужим фахівцям та бізнесменам.

Редаґування книжки обійняв В. Степанківський, а збирання адрес — Самійло Міхалко.

Плян роботи розложено в той спосіб, що збирання адрес має закінчитися 15 листопада, а книжка має вийти в світ 1-го грудня.

НОВІ ВІСТИ МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ.

Останнє число (5) „Вістей" Музею ВБУ вийшло 1. травня ц. р. в звязку з ювилеєм 80-тиліття акад. І. Горбачевського, голови Управи Музею.

З огляду на значне число нових пожертв, що вплинули після того, ухвалено видати зараз після літа нове число „Вістей" з дальшим виказом усіх жертводавців і їх пожертв та ріжноманітним іншим матеріялом: збіркова акція Музею на Український Дім у Празі, недавні річні збори Музею та в звязку з життям Музею взагалі.

Музей просить усіх Вп. жертводавців і збірщиків, що ще не переслали пожертв (зокрема всіх, хто одержав підписні листи), переслати їх у найближчому часі, бо нові „Вісти" вийдуть і будуть розіслані ще перед 1. жовтня ц. р.

Ласкаві пожертви надсилати на адресу директора Музею, проф. Д. Антоновича:

Prof. D. Antonovyc,
Praha-Nusle, 245, Czechoslovakia.

В Америці можна посилати через Обєднання Українських Орґанізацій в Америці:

„Obyednanye,"
P. O. Box 122, Hudson Terminal,
New York, N. Y.

В Канаді — через п. П. І. Лазаровича:

P. J. Lazarowich,
P. O. Box 456,
Edmonton, Alberta.

З уваги на значну скількість нових жертводавців з ріжних країв Европи й Америки нові „Вісти" Музею вийдуть у значно збільшенім накладі. Дальше число вийде після того вже перед кінцем року.

ДІТИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У ЛАТВІЇ.

У Латвії на основі нового закону про народню освіту діти мішаного подружа, якого батько або мати є лотиського походження, мусять ходити до лотиської народньої школи. Коли батько й мати не є лотиського походження, батько рішає про те, до якої школи має ходити дитина. Приватні ґімназії, таксамо як приватні народні школи, можуть учити мовою даної національної меншини та дістають грошеві підмоги від держави відповідно до числа учеників. Самособою, в кождій школі мусять учити теж відповідно лотиської мови.

АМЕРИКАНСЬКЕ БУДІВНИЦТВО.

Свої хати та всякі господарські будинки почали ставити вже перші кольоністи в Америці і, звичайно, якнебудь хата, загорода чи дах над головою це була чи не перша річ, про яку мусів подбати всякий переселенець у новій країні. Та ще довгі літа ціль була тільки та, щоб мати охорону від холоду, дощу та непогоди та щоби десь примістити збіжє й худобу.

Про будівництво чи архітектуру можна говорити аж від того часу, коли американські кольоністи стали будуватися вже з деякою увагою на вигоду і передусім красу будинків. Їх найдавніший стиль називають кольоніяльним, себто таким, що почався в американських кольоніях, хоч направду він є тільки наслідуванням, майже зовсім точним, сільських домів у Голяндії: будинок низький і довгий, з широким звисаючим дахом, з якого потім розвинувся американський ганок („порч"). Такі доми можна ще бачити „на провінції" в Ню Йорку, Ню Джерзи і Пенсилвенії. Більш вибагливим і формальнішим стало те кольоніяльне будівництво під англійським впливом, який можна бачити на старих кольоніяльних домах у Новій Англії і на півдні.

Майже єдині неприватні будинки в кольоніяльних часах були церкви — теж дуже прості й суворі. Такі старі церкви залишилися ще навіть по великих містах, приміром „Королівська Каплиця" в Бостоні, „Христова Церква" в Филадельфії, Святого Павла в Ню Йорку.

Після того, як Америка стала самостійною державою, швидко змінилася мода в будівництві — від простоти до багатства і величі. Повстають великі будинки, передовсім на поміщення всяких державних установ, і від нових европейських зразків архітекти обертаються до старого грецького стилю зі стовпами, колюмнами і банями. Його найкращими прикладами вважається Вашингтонський „капітоль, стейту Вірджінія.

Після кляситичного стилю пішла мода на стиль готицький, з високими гострими вежами, як, наприклад, церква Святої Тройці в Ню Йорку або катедра св. Патрика в Ню Йорку. Від шікагівської вистави в 1893 році, на якій майже всі будівлі були збудовані в стилю так званого італійського відродження, на кільканадцять літ здобув собі найбільшу популярність власне той стиль. Майстром у ньому був славний архітект Станфорд Вайт, котрий з двацятьох будинків, які в Америці рахуються найкращими, плянував і збудував шість. Мимоходом кажучи, між тими двацятьма будинками на першім місці ставлять бостонську публичну бібліотеку, будинок бібліотеки Колюмбійського університетського і пенсилвенійську залізницю в Ню Йорку.

Згадати би ще, що на Заході помітний іще вплив індіянського „Пуебло" та еспанського будівництва.

Єдиний оригінальний твір американської архітектури, це „скайскрепер" — хмародер чи хмарадрап, що не спирається на ніякі попередні стилі і приклади. Та й будування тих хмародерів стало можливим аж через виробництво сталі і її застосування в будівництві. Згодом по великих містах, де місця мало і людність купчиться густо, вони стали конечністю. Бо як нема куди розбудовуватися вшир, то треба будуватись угору.

Початок „скайскреперам" зробив Деніел Бирнгем з Шікаго, котрий між іншим построїв відоме „Залізко" — Флетайрон у Ню Йорку на двацять два поверхи. Тепер уже є й більші хмародери, як „Емпайр Стейт" на 102 поверхи, будинок Крайслера на 77 поверхів, „Ракефелер Сентер" на 77 поверхів, „Бенк оф Мангетен" на 68 поверхів, „Вулворт Білдінг" на 60 поверхів.

ФЛІС.

СІЧОВІ СТРІЛЬЦІ

Повмирали героями, віддали усі,
Що найкраще: життя своє Січові Стрільці.
Вони були сівачами, Волю засівали;
Утомились, не скінчили, і позасипляли
Сном блаженним. А хто прийде,
В ряди стане в часі жнив з косою?
Хто довершить діл великих? Чи тільки собою
Погордіють, посміються
І ще гірке слово
Кинуть в бік святих могил
Погані, лукаві унуки їх?...
Колиб в мене були сльози,
Я би їх зібрав,
На могилі корч калини нимиб підливав,
Щоби виріс, цвітом вкрився і почервонів,
Про героїв, що в споминах, з вітром гомонів
[тихенько.

А як прийде День Великий,
Як повернеться Слава,
Як в Києві на майдані
Заблисне булава в руках гетьмана,
Тоді я духом полечу на могилу,
Під мою улюблену калину;
Там заплачу та розкажу
Про свою Неньку Україну.
Спіть, Герої, спіть.
Довершилося Ваше діло.
В головах васильки Вам посаджу,
Щоби Вам легко спати було.
Спіть, спіть, спіть.

Д. Кравчук.

— Я напевно знаю, що подобаюся Степанови.

— Чому?

— Бо йому всі подобаються.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Дня 23 червня умер у Бавнд Брук, Н. Дж., член бр. св. о. Николая, від. 344, У. Н. Союза, Іван Поклітар. Пішов рано до роботи і більше не вернувся до дому, бо коло третьої години пополудні в фабриці, де він працював, вибух вогнем тенк, у котрім він був всередині. Вибух попалив його так тяжко, що його треба було відвезти до шпиталю. У Сомерсет госпител, у місті Сомервил, Н. Дж., він боровся зі смертю в тяжких муках цілу ніч, а рано в семій годині розпрощався зі світом.

Покійний був примірним батьком для своєї родини, котра походила з села Непоколи, на Буковині. Вступив до У. Н. Союза 17 січня 1927 року. Полишив жінку вдовою і трое дітей сиротами. Всі четверо є членами У. Н. Союза.

Григорій Геба, секретар.

Причина й наслідок.

— Мамо, чому тато не має на голові ні одного волоска.

— То від великого думання, сину.

— А чому ти, мамо, маєш усе волосся на голові?

Клачурак ходив до знайомих частенько в гості. Наймичка сердилася, бо ніколи не дав „на чай". Як раз його відпроваджувала до дверей, сказала йому:

— Вчора вночі мені снилося, що ви мені дали пять долярів „на чай".

— То трохи забагато, — сказав Клачурак — та хай буде, візьміть собі.

Стара пані стрінула на вулиці дві однаково зодягнені дівчинки й питається:

— Ви певно близнючки?

— Ні, — бороняться дівчатка.

— Скільки маєш літ? — питається пані одну.

— Я скінчила сім літ.

— А ти скільки маєш літ? — питається другу.

— Я також скінчила сім літ.

— Ну, то ви таки близнючки!

— Де там, ми лише остаток із тройнят.

Жертва справедливости.

Мороз аж тріщить. Два підозрілі чоловіки стоять на розі темної вулиці.

— Я є жертвою справедливости, — каже один.

— А то як?

— Бо увільнили мене... на такий мороз!

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

НА УКРАЇНСЬКУ ДІВОЧО-РЕМІСНИЧУ БУРСУ У ЛЬВОВІ.

На повищу ціль зложили в Клівленді:

Збірка на галі в церкві св. Петра і Павла $9.85. Збірка в церкві св. Духа $8.82. Адвокат Малицький $7; д-р Михайленко $1. Разом $26.37.

Шікаго, Ілл.: Жіночі відділи при Союзі Гетьманців Державників ухвалили вислати ратами стипендію в сумі $60 на річне утримання одної сироти в ремісничій дівочій бурсі.

Ню Йорк, Н. Й.: на ту ціль жертвувала пані Марія Матусів $30.

М. Говиковичева,
голова Жіночої Ремісничої Бурси.

СВІТОВА ВІЙНА ДВАЦЯТЬ РОКІВ ТОМУ. — 16. СЕРПНЯ. — ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ КИПИТЬ. (36)

Дня 16 серпня відбулася ще одна нарада відпоручників українських послів з полковником С. Шептицьким. Австрійське міністерство одобрило організацію Українського Легіону, що було переказано до відома на засіданню Головної Української Ради у Львові 18 серпня. В той день до Львова приїхав відпоручник австрійського військового міністерства, полковник Молік, щоби подати інструкції формування Українського Легіону, якого організація вже кипіла у Львові.

Галицькі старостава, обсаджені Поляками, не допускали до агітації за приступлення до Українського Легіону. Вони арештували українських агітаторів іще тоді, коли приїхав до Львова полковник Молік і привіз 50,000 корон на організаційні витрати легіону. Арешти українських організаторів легіону припинилися щойно тоді, як приїхав до Львова военний комісар з Відня й повідомив намісника про дозвіл на Український Легіон.

Лорд Фредерик Сляйт, у віці 82 роки, був призначений командант усіх воєнних сил Британії. Недавно кайзер Вільгельм декорував воєнним ордером теперішнього противника Німців називаючи його найбільшим серед живучих генералів. Японія також готувалася до війни. Всю фльоту приведено до боєвої поготівлі. Японія заявилася проти німецьких воєнних кораблів на Далекому Сході.

Жорстокі бої точилися в Сербії, над Дріною, де 70,000 австрійських та сербських військ билися завзято вже сорок вісім годин. Обидві сторони мали великі страти, але переваги ніхто не здобув. До Львова приїхав Михайло Галущинський, командант Українських Січових Стрільців. Поляки далі вели агітацію проти організації українських вояків. Це відбувалося негативно на відношенню до Українського Легіону представників австрійської влади у Львові.